

ADIL KOUKOUH

GERMAN ALCARAZU

FESTIVAL DE MÁLAGA
CINE ESPAÑOL
SELECCIÓN OFICIAL A CONCURSO

GUIA DIDÀCTICA

A ESCONDIDAS

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT I MIGRACIÓ

BALEUKO y BITART presentan
una película de MIKEL RUEDA

A ESCONDIDAS

GERMAN ALCARAZU ADIL KOUKOUH JOSEBA UGALDE EDER PASTOR MOUSSA ECHARIF MANSOUR ZAKHINI Con la colaboración especial de ANA WAGENER y ALEX ANGULO
Ayudante de dirección NEREA CASTRO Jefe de producción PAU GUILLÉN Maquillaje y peluquería ANA VEGA Vestuario AZEÏNE URIGOTIA Sonido directo XABI AGIRRE Director artístico IDOIA ESTEBAN Montaje ALEX ARGOTIA y MIKEL
RUEDA Director de fotografía KENNETH ORIBE Productora delegada de ETB ELENA GOZALO Director de producción ASIER BILBAO Productores EDUARDO BARINAGA, KARMELO VIVANCO, FERNANDO DIEZ Guion y dirección MIKEL RUEDA

www.aescondidaspelicula.com

Polseu en els epígrafs de l'índex per a anar a la pàgina corresponent.
Des de la pàgina de destí podeu tornar-hi polsant *Torna a l'índex*.

GUIA DIDÀCTICA A ESCONDIDAS

AUTORES

MARIÁNGELES MOLPECERES PASTOR
LAURA CARRASCAL CASCALLAR

Índex

1. LA PEL·LÍCULA	3
A. Fitxa tècnica	3
B. Sinopsi	4
2. JUSTIFICACIÓ PEDAGÒGICA	5
A. Claus de treball	5
B. Objectius pedagògics	6
3. PROPOSTA D'ACTIVITATS	7
Activitat 1. La porta del bany de l'institut	7
Activitat 2. Quins prejudicis tens tu?	9
Activitat 3. Estigmes visibles i invisibles	15
Activitat 4. Parlant seriosament	19
Activitat 5. Graus de tolerància	22
Activitat 6. <i>Stranger characters</i>	28
Activitat 7. La campanya de sensibilització	31
Activitat 8. Buscar ajuda	34
4. ALTRES MATERIALS D'APROFUNDIMENT	39
A. Filmografia	39
B. Informació i documentació addicional	40

1. La pel·lícula

A. Fitxa tècnica

Títol original: *A escondidas*

Nacionalitat: Espanya

Gènere: Drama / romanç

Duració: 92 minuts

Productora: Baleuko SL / Bitart Media / ETB

Direcció: Mikel Rueda

Repartiment: Germán Alcarazu, Adil Koukouh, Ramón Agirre, Álex Angulo, Elena Irureta, Ana Wagener, Aitor Beltrán

Guió: Mikel Rueda

Fotografia: Kenneth Oribe

Producció: Eduardo Barinaga, Fernando Díez, Elena Gozalo, Carmelo Vivanco

Any de producció: 2014

Any d'estrena a Espanya: 2014

Distribuïdora: Vértigo Films

Premis: Festival de Màlaga, 2014. Secció oficial llargmetratges a concurs

B. Sinopsi

Es fa de dia en una carretera del sud d'Espanya. Arran de terra, a més de 100 km/h, un camió vola per l'asfalt. Veiem passar, metre a metre, la carretera a tota velocitat. Només veiem això, metres i metres de camí. Anem a l'altura de les rodes del camió. Cada vegada més ràpids. Passen els metres, que es conver-tixen ja en quilòmetres i seguim ací, mirant l'asfalt passar.

Ibrahim, un xic marroquí de catorze anys, camina sol i desorientat per una carretera dels afores d'una gran ciutat. Acaben d'anunciar-li que en dos dies serà expulsat del país, així que ha agafat el seu bolic i n'ha fugit. Està a soles. No té on anar. Rafa, un xic espanyol de catorze anys, entra corrent en el lavabo d'una discoteca. No hi pot més. Els nervis li estan jugant una mala passada. Fora hi és Marta, una xica que espera d'ell més del que ell mateix es creu capaç d'aportar-hi.

Les vides d'estos dos xics estan a punt d'encreuar-se, i no serà un encontre casual. Tots dos influiran l'un en l'altre. Fins a tal punt arribarà esta unió que començaran a sentir coses que no podran controlar.

2. Justificació pedagògica

A. Claus de treball

Deia Erik Erikson (1968) que la tasca evolutiva fonamental en l'adolescència és l'exploració de la identitat, i que es pot considerar que esta etapa del desenvolupament està satisfactòriament resolta si al final d'esta u és capaç de respondre's a les preguntes “qui sóc?” i “com encaixe en el món?”.

No obstant això, esbrinar qui o què és u mateix exigix també saber qui o què no és. Identificar-se amb certes categories socials i estils de conducta suposa distanciar-se d'altres, amb els quals u no vol veure's associat. Per això l'adolescència és també una època propensa als prejudicis, les intoleràncies i fins i tot els fanatismes, quan u arriba a creure que la seua forma o opció identitària és l'única vàlida.

Esta pel·lícula mostra dos adolescents en ple procés d'exploració de la seua identitat, en l'encreuament de dos de les facetes de la identitat que més pes tenen per a la destí social d'una persona: la categorització ètnica i l'orientació sexual. En eixe sentit, és **una pel·lícula idònia per a treballar amb adolescents el reconeixement i l'acceptació de diverses opcions identitàries, així com la consciència de la discriminació que habitualment patixen les categories minoritàries.**

A més, Ibrahim és el que últimament s'anomena un MENA: menor estranger no acompanyat. És marroquí i va entrar a Espanya il·legalment. Potser pertany a la categoria d'immigrant més negativament percebuda per la població espanyola: els immigrants magribins solen trobar-se sempre entre els que més suspicàcia generen, segons revelen les enquestes periòdiques sobre immigració del CIS; i, a més, recentment determinats discursos polítics i mediàtics han fet un esforç actiu de criminalització dels menors no acompanyats a ulls de l'opinió pública.

Per consegüent, una segona línia de treball present en esta guia serà **crear consciència pública i social sobre la problemàtica dels menors estrangers no acompanyats**, tan d'actualitat en els últims temps per motius poc favorables.

B. Objectius pedagògics

Els objectius fonamentals del conjunt d'activitats que es proposen en esta guia són:

- a. Adonar-se de quines són les categoritzacions que donen lloc als prejudicis més habituals (orientació sexual, ètnia-raça, gènere), així com dels estereotips que els perpetuen.
- b. Afavorir la identificació amb les persones i col·lectius més rebutjats, tant amb les seues dificultats i patiments quotidians com amb l'abús i l'opressió que han patit al llarg de la història.
- c. Ser conscients de com contribuïm, en major o menor mesura, a la perpetuació dels prejudicis i la discriminació.
- d. Donar a conèixer les ferramentes que tenen a la seua disposició les persones que patixen discriminació, i encoratjar-los a utilitzar-les.
- e. Debatre els mitjans i els mecanismes que, com a societat democràtica, hauríem d'utilitzar per a fomentar la igualtat de tots els ciutadans i reduir la discriminació i els prejudicis.

3. Proposta d'activitats

ACTIVITAT 1

La porta del bany de l'institut

Sentit i plantejament

La porta del bany de l'institut sempre ha sigut un lloc molt utilitzat per a descarregar ires i prejudicis de forma anònima. La idea és fer un mural amb els insults més escoltats i/o més ofensius a l'institut, amb el triple objectiu de:

- a. Adonar-se de **quines són les categoritzacions que donen lloc als prejudicis** més habituals (orientació sexual, ètnia-raça, gènere, origen nacional, estils de conducta...).
- b. **Identificar-se amb les persones i col·lectius més rebutjats**, posar-se per un moment en el seu lloc.
- c. Ser conscients de **com contribuïm nosaltres mateixos a la perpetuació de la discriminació** en major o menor mesura.

Requisits

L'activitat està pensada fonamentalment per a estudiants entre 12 i 16 anys. La duració prevista és d'una hora per a la primera part i una altra hora per a la segona, que poden dur-se a terme en sessions separades. La grandària idònia del grup és de 20-30 estudiants, subdividits en grups més menuts durant l'exercici de l'activitat.

El material que es necessita és

- Un rotllo de paper continu
- Retoladors, tisoires i pegament
- Quatre fitxes de cartolina per participant

Desenvolupament

Primera part

En grups xicotets d'uns cinc integrants cada grup elabora un grafit en paper continu amb els insults més escoltats habitualment a l'institut. Després es retallen i s'apeguen en un tros major de paper continu per a formar un gran mural comú, que s'exposarà en els corredors del centre per a sensibilitzar la resta d'alumnes.

Segona part

Cada estudiant individualment ompli quatre fitxes on classifica tots els insults arreplegats en el mural:

- Me ho han dit alguna vegada
- Li ho he dit a una altra persona de broma
- Li ho he dit a una altra persona seriosament
- Ho he pensat, però no em vaig atrevir a dir-ho en veu alta

Una vegada omplides les fitxes, es posen en comú les respostes en el grup gran, i s'insistix en els tres punts de reflexió indicats en els objectius.

Quins prejudicis tens tu?

Sentit i plantejament

En les nostres societats occidentals actuals, a diferència del que passava fa dècades, l'expressió oberta de prejudicis cap a certs grups socials es considera majoritàriament censurable, i això és un fet que els ciutadans d'estes societats percebem. La prova d'això és que, fins i tot els que emeten opinions clarament despectives cap a eixos grups, solen començar els seus juís amb autojustificacions com “jo no sóc racista, però...”, “jo no sóc masclista, però...” o “jo no tinc res en contra dels estrangers (o dels gais), però...”.

Això no significa, però, que visquem en societats lliures de prejudicis ni de bon tros: vivim en societats on les manifestacions dels prejudicis són més subtils o latents, en què el racisme o el sexisme es justifiquen per raons diferents de l'ètnia o el gènere (“No és perquè siguen magribins, és perquè trafiquen amb droga”), i en les quals resulta més difícil que la gent reconega els seus propis prejudicis.

La finalitat d'esta activitat és:

- a. Fer els participants conscients dels seus propis prejudicis.
- b. Comprendre que els prejudicis actuen en àmbits relativament subtils i que es perpetuen sense que ni tan sols ens n'adonem.

Requisits

S'oferixen dos versions de l'activitat, la primera per a estudiants entre 12 i 16 anys i la segona per a estudiants més adults. La duració prevista és d'una hora, encara que pot prolongar-se tant com s'allargue la reflexió posterior. La grandària idònia del grup és d'uns vint estudiants, tot i que pot fer-se amb grups més reduïts.

Per a tots dos grups és molt recomanable que els participants disposen d'un dispositiu connectat a xarxa. Si no en tenen, la primera versió pot realitzar-se amb qüestionaris de paper i llapis, i en la segona versió se'ls pot demanar que facen l'IAT en les seues cases i apunten els resultats per a debatre'ls en classe.

Desenvolupament

VERSÍO PER A L'ESO

Els participants responen al qüestionari següent:

1. Crec que els immigrants vénen de països més endarrerits que este.
Gens / Una mica / Prou / Molt
2. Les dones són més dèbils que els hòmens.
Gens / Una mica / Prou / Molt
3. Evitaria compartir habitació amb una persona LGTB del meu mateix sexe.
Mai / A vegades / Prou vegades / Sempre
4. Les persones majors fan el ridícul quan es volen relacionar amb els jóvens.
Gens / Una mica / Prou / Molt
5. Si veig una baralla en què està implicat un immigrant, el meu primer pensament és que ell la va començar.
Mai / A vegades / Prou vegades / Sempre

6. Una persona grossa està així perquè vol.
Gens / Una mica / Prou / Molt
7. Si una pel·lícula o un llibre té un protagonista LGTB, la descarte.
Mai / A vegades / Prou vegades / Sempre
8. A les persones amb discapacitat cal prohibir-los votar.
Mai / A vegades / Prou vegades / Sempre
9. Si veig una persona de color al carrer i vaig a soles, em pose nerviós/a.
Gens / Una mica / Prou / Molt
10. Si la meua mestre/a és major, pense que les classes seran avorrides.
Gens / Una mica / Prou / Molt
11. Desconfie dels gitanos.
Gens / Una mica / Prou / Molt
12. Relacionar-te amb persones LGTB pot influenciar-te en la teua orientació sexual.
Gens / Una mica / Prou / Molt
13. Crec que respectaria menys un mestre equatorià o marroquí que una mestra alemanya o escandinava.
Mai / A vegades / Prou vegades / Sempre
14. La moda de traure models de talles XXL fomenta mals hàbits de salut.
Gens / Una mica / Prou / Molt
15. Si veig plorar mon pare em preocupe molt més que si veig plorar ma mare.
Mai / A vegades / Prou vegades / Sempre
16. Rebutjaria començar a eixir amb algú que va en cadira de rodes.
Gens / Una mica / Prou / Molt
17. Crec que els pares dels immigrants es despreocupen de l'educació dels seus fills.
Gens / Una mica / Prou / Molt
18. Em preocupa ajuntar-me amb gent LGBT perquè la gent pot pensar que jo també puc ser-ho.
Gens / Una mica / Prou / Molt

Cada participant contesta el qüestionari individualment, i les respostes concretes de cada un no es fan públiques. És millor si s'elabora el qüestionari en Google Forms o un format equivalent i els participants el responen en línia, perquè així es pot veure el conjunt de respostes del grup sense desvelar la resposta individual de cada participant, i això pot ajudar molt a reflexionar posteriorment per què tenim eixos prejudicis.

Una vegada fet, es conduïx un debat-reflexió sobre els resultats que pot incloure els punts següents:

- a. quin tipus de prejudicis (sexista, homòfob, xenòfob, racista, relatiu a l'edat, la discapacitat o l'obesitat...) resulta més generalitzat i per què;
- b. quina diferència hi ha entre els fets objectius i les percepcions, quines de les afirmacions del qüestionari són creences falses o no fonamentades;
- c. d'on traiem eixes idees o actituds, quins àmbits de la nostra vida ens influïxen perquè pensem així (els mitjans de comunicació, la nostra família, els iguals, alguna experiència personal que sobregeneralitzem...);
- d. com creiem que poden sentir-se les persones al·ludides quan s'adonen de les nostres opinions o reaccions.

VERSIÓ PER A BATXILLERAT, CICLES FORMATIUS O PERSONES ADULTES

Per als més majors es pot utilitzar el test d'associació implícita, una de les mesures més conegudes del prejudici latent o implícit. La versió per a la població espanyola d'esta prova es troba en

<https://implicit.harvard.edu/implicit/spain/selectatest.jsp>

Manejarem bàsicament la modalitat del prejudici ètnic i la modalitat del prejudici sobre l'orientació sexual per una qüestió de temps (encara que hi ha més modalitats i es pot invitar els estudiants a provar altres en les seues cases). Cada estudiant completa les dos modalitats, en l'orde que preferisca. Se li demana que prenga nota del resultat que li ix (que el copie, perquè les respostes són semblants en estructura de la frase).

Una vegada respost i anotat el resultat, es conduïx un debat-reflexió sobre els resultats, que pot incloure els punts següents:

- a. com em sent amb el meu resultat? coincidix o no amb l'opinió que tinc de mi mateix?;
- b. quina diferència hi ha entre el prejudici manifest o explícit i el prejudici latent o implícit;
- c. com poden contribuir els prejudicis latents o implícits a perpetuar la discriminació de certs grups socials.

Materials de referència

Navas, M. i Cuadrado, I. (ed.) (2013). *El estudio del prejuicio en psicología social*. Madrid: Sanz y Torres. Este llibre oferix una anàlisi en profunditat de les formes tradicionals i actuals del prejudici, particularment en els capítols 4 (“Teorías contemporáneas en el estudio del prejuicio”) i 5 (“Enfoques actuales en el estudio del prejuicio”). S’hi descriuen les diferències entre les formes de manifestació del prejudici en les societats occidentals contemporànies en comparació amb èpoques passades, i s’argumenta que este prejudici subtil o latent requerix de noves estratègies per a combatre’l.

Stafford, T. (2018). **Una lectura incòmoda: este mapa revela que los europeos blancos asocian los rostros negros con conceptos negativos.** *The Conversation*. Recuperat en <https://bit.ly/2HWIU5V>. Este article divulgatiu explica el funcionament del test d’associació implícita i els seus resultats en una mostra transnacional europea. Els espanyols no quedem molt ben parats, per cert.

Estigmes visibles i invisibles

Sentit i plantejament

No és el mateix pertànyer a una categoria negativament valorada quan esta pertinença és evident a ulls de tot el món que quan no ho és. Encara que seria tema de debat quina de les dos coses genera més patiment, la veritat és que cal afrontar problemes de distinta naturalesa en tots dos casos.

Quan és difícil ocultar que u pertany a un grup menyspreat –per exemple, un grup ètnicoracial, o amb certs tipus de discapacitat física–, el problema habitual que cal afrontar és la fredor, l’ambivalència o la ineptitud en el tracte de les persones suposadament “normals”. Un està des del primer moment desacreditat a ulls dels que tenen prejudicis, de manera que haurà d’acostumar-se a l’evitació, el rebuig, la compassió o –com a mínim– la malaptesa i la ignorància de les persones “normals” sobre com tractar algú així. La tensió serà màxima al principi, en els primers contactes, i pot anar disminuint a mesura que la relació es fa més freqüent o habitual.

Quan, al contrari, u pertany a un grup menyspreat, però la seua pertinença no és detectable de forma immediata –per exemple, quan algú és homosexual o és un expresidiari–, el problema que haurà d’afrontar és el del control de la informació. Ben sovint voldrà evitar que la gent –o, almenys, certs tipus de gent– sàpia sobre la seua condició per a eludir la fredor, el rebuig o la ineptitud que es comentaven adés. Tanmateix, això fa que u pugui estar constantment preocupat que no entren en contacte entre si les persones que ho saben i les que no ho saben, dins del seu món social. I, a més, com molta gent no sap el que és, estarà més exposat a comentaris obertament negatius –per exemple, homòfobs– sobre el grup al qual pertany, comentaris als quals no pot reaccionar sense delatar-se.

En *A escondidas* apareixen dos pertinences grupals i totes dos generen molts prejudicis socials: la d'immigrant –i concretament magribí, una de les categories d'immigrant més rebutjades en la societat espanyola- i la d'homosexual. Les dos poden generar en l'adolescència molt patiment a qui se sap diferent de la majoria, però, a més, diferixen en la visibilitat immediata: mentre que és difícil ocultar que u és magribí, és més fàcil mantindre en secret que s'és homosexual. Per això esta pel·lícula és una gran ocasió per a aprofundir en l'experiència quotidiana dels qui porten el pes d'un estigma clarament visible i els qui suporten un estigma que pot ocultar-se.

Requisits

S'oferixen dos versions de l'activitat, la primera per a estudiants entre 12 i 16 anys i la segona per a estudiants més adults. La duració prevista és de dos hores per a la primera versió –una per a elaborar els guions i una altra per a representar-los i comentar-los- i d'una hora per a la segona versió. La grandària idònia del grup és d'uns vint estudiants, encara que també pot fer-se amb grups més reduïts.

No es necessiten materials especials per a esta activitat, excepte un projector de vídeo, si es vol mostrar el fragment d'exemple als participants de la primera versió.

VERSIÓ PER A L'ESO

Després d'una breu introducció en la línia del que s'ha exposat en l'apartat "Sentit i plantejament", en grups reduïts de quatre persones s'elabora el guió d'una conversació entre dos persones companyes d'institut, una d'elles immigrant d'una ètnia diferent de la del país d'acollida i l'altra homosexual, en el que comenten els problemes relatius a este tema que cada una afronta en el seu context.

Se'ls pot mostrar com a exemple un fragment del capítol 7 de la temporada 4 de la coneguda sèrie noruega per a adolescents *Skam*, en què Isak –homosexual– i Sana –musulmana– mantenen una conversació íntima sobre les discriminacions respectives a què es veuen sotmesos (es pot trobar, encara que substituïda només en anglés, entre els minuts 26 i 36 d'este vídeo: <https://bit.ly/2EZdScm>).

Luego dos personas de cada grupo representan el guion que el grupo ha elaborado para el resto de la clase, y se puede debatir cuál(es) de ellos refleja(n) mejor las discriminaciones a que se ven sometidos estos dos grupos de personas.

VERSIÓ PER A BATXILLERAT, CICLES FORMATIUS O PERSONES ADULTES

Després d'una breu introducció en la línia del que s'ha exposat en l'apartat "Sentit i plantejament", es tracta de dur a terme un debat amb el tema "És més difícil conviure amb un estigma visible o invisible?".

Per a això es dividix la classe en dos grups que han de buscar arguments per a defensar les dos postures. La posició que hauran de defensar se sortejarà just abans del debat, a fi que tots es veguen obligats a elaborar arguments des dels dos punts de vista.

Després es discutix quin dels dos grups ha resultat més o menys convincent en els seus arguments, però també, sobretot, quins dels arguments de totes dos parts resulten més convincents.

Materials de referència

Goffman, E. (1963). *Estigma. La identitat deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu.

Un llibret meravellós que és la referència acadèmica clàssica en ciències socials sobre el que suposa pertànyer a un grup socialment menyspreat, i les implicacions que això té en la vida quotidiana de qui ho patix. La reflexió que fa Goffman sobre els distints patiments dels que patixen estigmes visibles o estigmes invisibles és especialment pertinent per a esta activitat.

Quiles, M. N. (1998). “Estigmatización y marginación social de colectivos de jóvenes”. *Xuventude: retos e esperanzas*, vol. 42, 29-53. Recuperat en <https://bit.ly/3iukH3w>.

En este article es fa una síntesi actualitzada de la perspectiva de Goffman sobre l'estigma social posant l'èmfasi del seu impacte en grups de jòvens.

Parlant seriosament

Sentit i plantejament

Per a molta gent, fer broma sobre determinats grups o condicions personals és una forma de “normalitzar-los”. Per això una de les justificacions més freqüents davant d’acusacions d’homofòbia o xenofòbia és “només era una broma. És que ara ja no es pot ni gastar una broma?”. En el cas dels adolescents en particular, amb molta freqüència podem entendre que l’humor és una forma de subversió o crítica contra allò que és convencional i/o “políticament correcte”, i això pot fer-ho atractiu.

És cert que l’humor pot tindre una funció de subversió o rebel·lió contra l’orde establert, però l’humor també és una arma de censura i control social de primer orde. En termes generals, i simplificant-ne molt, l’humor tendix a ser subversiu quan l’utilitzen les minories o els subjugats per l’autoritat, mentre que tendix a tindre una funció correctora o censora quan l’utilitzen les autoritats o els integrants de la majoria. És important entendre esta diferència: no és el mateix rebel·lar-se contra la dominació per mitjà del sarcasme o la burla –per sagnant que siga a vegades– que burlar-se de la diferència o la peculiaritat d’algú amb la pretensió de “corregir-la” i que passe a formar part “dels normals” –complint llavors una funció de censura i control claríssima, que és tot el contrari de la rebel·lia o la crítica a l’autoritat.

L’objectiu d’esta activitat és que els participants

- a. **comprenguen que l’humor pot tindre funcions i efectes molt diferents** –fins i tot directament oposats– depenent de qui l’use, i de la posició de poder en què es trobe;
- b. **acorden unes normes d’ús-evitació d’aquelles formes d’humor que contribuïxen a accentuar la discriminació** i la marginació social, en comptes d’atenuar-la.

El debat sobre estes qüestions dista de ser un debat simple, com il·lustren els exemples que es proposen més avall en la secció de “Materials de referència”. Tampoc té una sola resposta o solució òbvia. No obstant això, i segurament jusament per això, ens pareix que és important debatre i intercanviar punts de vista sobre quines són les funcions i els efectes de l’humor, i quins han de ser els seus límits, si és el cas.

El debat subjacent a esta activitat connecta també directament amb l’activitat 5 (“Graus de tolerància”), que és complementària d’esta.

Requisits

L’activitat que es proposa està particularment dirigida a població adolescent, perquè té moltes probabilitats de confondre el caràcter subversiu de l’humor en el seu interès per desafiar l’autoritat adulta, encara que no té per què limitar-se a adolescents –ja que esta confusió no es limita a ells, ni de bon tros. L’activitat té una duració entre una hora i una hora i mitja i requereix els mitjans necessaris perquè els participants busquen exemples d’humor xenòfob o homòfob (per exemple, un dispositiu amb connexió a xarxa).

Desenvolupament

Els participants es dividixen en grups d’unes sis persones. Cada grup busca cinc acudits, vídeos o vinyetes còmiques que conega o puga trobar sobre immigrants i/o persones LGTB, i els classifica basant-se en tres dimensions:

1. Graciós / no graciós
2. Ofensiu / inofensiu
3. Correspon a la realitat / no correspon a la realitat

Després es debat entre tots per què s’ha classificat en cada una d’eixes categories cada un dels acudits. Es debat també si les bromes resulten més o menys gracioses, ofensives o permissibles depenent de si les gasta una persona estrangera o gai, o una persona que no ho és. Finalment, es busca un acord entre tots sobre quins d’eixos acudits o bromes haurien d’evitar-se i per què.

Materials de referència

Es pot utilitzar com a exemple previ a la recerca de cada grup, i/o per a iniciar el debat sobre l'acceptabilitat de distintes formes d'humor, l'acudit que fa Berto Romero entre el minut 7:35 i el minut 8:00 d'este vídeo: <https://bit.ly/34sgXdT>. De fet, l'exemple és especialment interessant perquè Berto mateix, perfectament conscient de la inacceptabilitat del seu acudit, està després quasi tres minuts complets explicant i justificant el sentit en què cal entendre les seues paraules –i en l'explicació fa nous acudits sobre els xinesos que podria debatre's per què li pareixen menys censurables que l'anterior.

També pot servir com a exemple, o com a incitació al debat, este vídeo del còmic Rober Bodegas, que de fet va generar una polèmica considerable: <https://bit.ly/2GBb9q8>. També ací l'exemple és interessant perquè és complex, ja que és evident que el còmic és conscient de l'efecte potencial dels seus acudits i com d'ofensius poden resultar, però, no obstant això, tria transgredir la norma que “un paio no ha de contar acudits de gitanos”.

Graus de tolerància

Sentit i plantejament

En l'activitat anterior plantejàvem que els límits de l'acceptabilitat social de l'humor no són fàcils de traçar, perquè l'humor pot exercir una funció de crítica social –molt necessària–, però també pot contribuir a reforçar la coacció que la majoria exercix sobre els que escapen del que es considera “normal” o “correcte”. El terreny és especialment esvarós en l'humor vinculat a grups socialment desvalorats, i per això ens pareix que és un debat molt important, encara que no admeta una resposta unívoca o simplista.

Però quan algú considera que una burla a un grup determinat ha de considerar-se delictiu i castigar-se amb pena de presó, el debat encara es torna més complex. Això està succeint amb prou freqüència a Espanya recentment, i per això ens pareix una discussió també molt important. En els últims cinc anys s'han iniciat diverses desenes de processos penals contra usuaris de xarxes socials per a insultar o burlar-se de determinats grups. Potser el més famós va ser el de César Strawberry, cantant de Def Con Dos, condemnat pel Tribunal Suprem a dos anys de presó a causa d'uns tuits en què es burlava de víctimes del terrorisme d'ETA, si bé després va ser absolt pel Tribunal Constitucional. I, encara que molts d'estos processos i condemnes tenen a veure amb víctimes del terrorisme, no ha sigut així en tots els casos: en 2018, un tuiter va ser condemnat a dos anys i mig de presó pel Tribunal Suprem per diverses publicacions ofensives en relació amb les víctimes de violència de gènere (o amb les dones en general, com aquell tuit que deia “A mí me gusta follar contra la encimera y los fogones, porque pongo a la mujer en su sitio por parte doble”. En tots dos casos, el càrrec pel qual van ser condemnats va ser el de delictiu d'odi, un tipus penal relativament recent pensat per a protegir als grups vulnerables d'un clima social amenaçador que pugui arribar a ser perillós per a ells i els seus plens drets com a ciutadans.

Fins on arriba el dret a la llibertat d'expressió, dret fonamental en una societat democràtica? Fins on arriba l'obligació de la nostra societat de protegir els grups més vulnerables? Publicacions com eixes, són acudits ofensius de molt mal gust, o són delictes que mereixen pena de presó?

Esta activitat està pensada, en primer lloc, per a plantejar la **discussió sobre com hem de reaccionar en una societat democràtica a insults o burles dirigits a grups minoritaris especialment vulnerables**. No és un debat fàcil, però és un debat necessari.

A més, un dels paràmetres que fa que una manifestació verbal despectiva o ofensiva siga més o menys greu és a qui s'adreça. Quan es dirigeix a un grup que té alt risc de ser maltractat en el pla social o legal és més greu que quan s'adreça a un ciutadà mitjà, perquè eixes persones tenen més probabilitat de veure vulnerats els seus drets i han de ser protegides (este és el raonament que fa que es castigue penalment els anomenats delictes d'odi). No obstant això, s'obri la discussió sobre quins grups són socialment més vulnerables i estan en risc de vulneració de drets.

Moltes vegades es resta importància a determinades manifestacions racistes, sexistes o que comporten prejudicis perquè no som conscients de la vulnerabilitat social o legal del grup que afecten. Per exemple, podem no ser conscients que les persones gitanes han sigut durant segles (i continuen sent hui en dia) un col·lectiu especialment subjecte a maltractament policial i a discriminació legal, i llavors no donar especial importància a les manifestacions racistes contra els gitanos. Per això el segon objectiu d'esta activitat és **fer que els participants siguen conscients de la persecució o la discriminació històrica de determinats grups socials, que explica i justifica que s'establisquen proteccions especials per a ells**.

Requisits

L'activitat es planteja en dos parts. La primera està pensada per a ser desenvolupada en un grup gran, amb una hora i mitja de duració aproximadament. La segona està concebuda com un projecte a desenvolupar per subgrups de cinc o sis persones, amb una hora per a la posada en comú.

Per a la primera part es necessiten una cartolina, un rotllo de paper continu o una pissarra i un bloc de notes adhesives on escriure les diverses manifestacions que s'han de classificar. Per a la segona part no es necessiten materials especials, excepte els mecanismes de recerca d'informació que pugen requerir-se i el programari de presentació necessari per a posar-ne en comú els resultats.

Cal advertir que, per la naturalesa d'esta activitat, alguns dels exemples o casos que es discutixen poden ser extremadament ofensius i desagradables, motiu pel qual els educadors de menors hauran de ponderar la conveniència d'exposar als seus alumnes estos exemples. Per tant, esta activitat pot ser més adequada per a participants de major edat que per a xiquets o adolescents encara molt joves; o, almenys, pot requerir adaptacions per a estos.

Desenvolupament

Primera part: on poses la ratlla?

Se seleccionen una sèrie de manifestacions verbals (burles o insults) de gravetat creixent que resulten ofensives per a grups particularment vulnerables, com a immigrants, persones LGTB o altres. En la mesura que es pugen incloure dins dels mateixos casos reals que s'hagen donat a l'institut o el centre, l'activitat serà més rellevant per als participants. Es distribuïxen diversos blocs de notes adhesives a cada participant i se'ls demana que cada un copie eixes manifestacions verbals en una nota diferent. Cada participant ha de tindre, així doncs, tantes notes adhesives com a burles o insults s'hagen de classificar.

Les burles o els insults a classificar haurien de ser deu o dotze, adaptats als objectius de l'educador i a l'edat i característiques del grup, però han de tindre en compte sempre dos paràmetres:

- a. que vagen de menys ofensius a més, fins a arribar a ser fins i tot amenaçadors en l'extrem més greu;
- b. que alguns es referisquen a col·lectius molt vulnerables (per exemple, persones amb discapacitat intel·lectual o col·lectius que reben agressions físiques o abusos ben sovint) i altres a col·lectius menys vulnerables (per exemple, els membres d'un partit polític o els habitants d'un territori determinat).

Es dibuixen a la pissarra (o en una cartolina o rotllo de paper continu) sis ratlles amb el títol general "On poses la ratlla? Com cal reaccionar quan algú diu alguna cosa així?", i en cada una de les sis ratlles s'escriu una d'estes reaccions (per este orde):

- Riure'n la gràcia
- Ignorar eixa persona
- Posar mala cara perquè veja que no hi estic d'acord
- Blasmar-la en públic davant dels altres
- Denunciar eixa persona
- Prohibir-ho per llei

Es demana a cada participant que col·loque les seues notes adhesives en la ratlla que li sembla adequada. Al final ha de quedar un mapa de graus de tolerància del grup, on cada participant ha col·locat tots els insults o burles en la ratlla que li pareix més adequada per a eixe insult en particular.

A partir d'este mapa, s'inicia un debat sobre (a) per què considerem algunes d'eixes burles més greus que d'altres, (b) si és més greu la mateixa burla o el mateix insult quan es referix a uns grups en comptes d'altres, (c) si som massa tolerants amb algunes d'eixes burles o insults, (d) quines formes de reaccionar són més eficaces en cada cas i (e) quan s'ha de recórrer a la llei o la policia per a posar fi a eixe tipus de manifestacions verbals.

Segona part: col·lectius vulnerables

El desconeixement de l'especial vulnerabilitat de determinats grups socials, dels abusos que han patit en el passat i continuen patint, condueix a restar importància als insults, les burles o les amenaces que se'ls dirigix. En esta segona part de l'activitat, després d'haver discutit si certes manifestacions verbals són més greus quan es dirigixen a alguns grups en particular en comptes d'altres, es pretén que els participants prenguen consciència de la història d'abusos sobre determinats grups que els fa particularment vulnerables.

Per a això, se subdividix el grup en diversos subgrups d'unes cinc persones i es demana a cada un que investigue la història d'abusos, discriminacions legals i persecucions sobre cada un dels grups següents (la llista s'oferix com a exemple, pot modificar-se):

- La comunitat gitana
- La comunitat jueva
- Les persones de raça negra
- Les prostitutes
- Les persones LGTB
- Immigrants indocumentats
- Les persones amb malaltia mental
- Les persones amb discapacitat

En una sessió posterior, cada subgrup ha d'exposar al grup gran el que haja esbrinat sobre el col·lectiu que li ha correspost. Es conclou amb una reflexió sobre

- a. els factors que fan que un col·lectiu siga especialment vulnerable (com, per exemple, que siga minoritari en nombre, que gaudisca –fins i tot hui en dia- de menys drets que la resta, que en el passat haja patit genocidis o persecucions col·lectives...)
- b. la necessitat de protecció especial d'aquelles categories socials particularment susceptibles d'abús.

Materials de referència

Alguns dels tuits mencionats en el plantejament d'esta activitat poden servir (potser adaptats) per a compondre la llista de manifestacions verbals que s'han de classificar en la primera part de l'activitat, com també poden servir altres tuits que s'han denunciat com a delictes d'odi, però que han sigut desestimats.

També pot servir com a element per al debat la polèmica entorn d'un tuit de David Suárez que es descriu ací: <https://bit.ly/2F1170W>. Hi ha, a més, diversos articles que també repassen alguns d'eixos casos i sentències i proporcionen diversos exemples que poden ser d'utilitat per a compondre el llistat de manifestacions verbals de la primera part de l'activitat, com el que es troba en <https://bit.ly/34mTzyl> i el que apareix en <https://bit.ly/2GiAyVT>.

Stranger characters

Sentit i plantejament

Un dels obstacles importants per a la integració de col·lectius com els immigrants magribins o les persones homosexuals és la reproducció constant d'estereotips que els presenten sempre en determinats contextos i en determinats rols. Els mitjans de comunicació –i en particular les ficcions cinematogràfiques i/o televisives, tan de moda– tenen una influència important en això.

A escondidas presenta dos personatges que participen d'alguns dels trets estereotípics que solen atribuir-se a les persones LGTB o magribines, però no d'altres. En esta activitat, a partir d'una anàlisi dels personatges de la pel·lícula, es pretén reflexionar sobre els estereotips recurrents que s'associen a estes dos categories en la ficció.

L'esquema de l'activitat es desenvolupa més avall per a la categoria de “persona magribina”, però pot adaptar-se perfectament per a la de “persona homosexual”.

Requisits

Esta activitat no requerix cap material especial, tan sols llapis i paper. Pot resultar especialment efectiva amb participants que tinguen molta familiaritat amb pel·lícules i sèries diverses.

Primera part: el personatge d'Ibrahim

L'activitat comença amb una anàlisi del personatge d'Ibrahim que els participants han d'omplir en un full: sexe i edat, aparença física, a què es dedica, es troba en el seu país o és immigrant, com és la seua personalitat, a quins problemes s'enfronta, com és la seua família, quin tipus d'amics té, és protagonista o secundari en la pel·lícula, és roïn o bo, com acaba la seua història (bé o malament), etc.

Segona part: personatges magribins en pel·lícules o sèries espanyoles

Es demana a continuació als participants que facen entre tots una llista tan llarga com recorden de personatges magribins en pel·lícules i sèries espanyoles, tant si són protagonistes com si són personatges secundaris (si no n'hi ha prou material amb ficció espanyola i personatges magribins, es pot ampliar a ficció internacional i personatges immigrant, però és desitjable que se centre en la nostra realitat pròxima el més possible). Després han d'omplir la mateixa plantilla d'anàlisi que han utilitzat per a Ibrahim per a cada un d'estos personatges.

Açò ha de donar peu a una reflexió conjunta sobre (a) l'abundància o escassetesa de personatges magribins en la ficció espanyola i (b) les característiques que es repetixen amb més freqüència en els personatges magribins que hi apareixen: quines característiques presenten amb més freqüència i quines no presenten mai o quasi mai. Es conclou amb una reflexió sobre si la inclusió de personatges d'estes tipologies contribueix a reduir o a mantindre els prejudicis.

Tercera part: guionistes per a Netflix

A continuació se subdividix al grup en subgrups de quatre o cinc persones i es demana a cada grup que invente un personatge protagonista per a la pròxima sèrie de Netflix Espanya amb la consigna “magribins en contextos estranys”. És a dir, que inventen un personatge que aparega en un tipus de ficció en què no solen aparèixer personatges magribins, i amb característiques (personalitat, ofici, rol dins de la trama, etc.) que quasi mai trobem en els personatges magribins de les ficcions habituals. Alguns exemples poden ser: un jove magribí astronauta, una dona magribina de mitjana edat directora d’una revista de moda, un superheroi magribí...

A partir dels personatges que cada grup invente, es genera un debat sobre

- a. quin és el més original de tots i per què
- b. quins, en canvi, continuen reproduint algunes de les característiques estereotípiques associades a les persones magribines
- c. quins són els contextos socials o professionals en què mai apareixen personatges magribins, per què passa això i quines conseqüències té.

Quarta part: “Mai he vist una persona magribina en...”

A partir del debat sobre els contextos on mai apareixen magribins en les sèries de ficció, se’ls demana que facen una llista de contextos de la vida real en què tampoc han vist mai persones magribines: per exemple, en quines seccions de notícies de la premsa o la televisió, en quins rols al centre escolar, en quins tipus de negocis, en quins rols professionals, etc.

Es conclou amb una reflexió sobre per què succeix que certs rols o contextos pareixen vedats a les persones magribines.

La campanya de sensibilització

Sentit i plantejament

Es calcula que a Espanya hi ha uns 12.300 menors estrangers no acompanyats (MENA), una part molt important dels quals procedeix del Marroc. En l'actualitat hi ha una creixent percepció negativa d'este grup social, alimentada (a) per un discurs polític oportunista que troba reflex en els mitjans de comunicació afins, i (b) pel fet, reflectit en els successius informes sobre xenofòbia a Espanya, que magribins i romanesos són els col·lectius estrangers que susciten més rebuig en la població espanyola, prou per damunt dels llatinoamericans o els subsaharians.

Esta activitat es planteja amb el triple objectiu de

- a. promoure l'**anàlisi de totes les situacions possibles que poden conduir** que un xiquet/adolescent es trobe ací sense els seus pares (ja no els tenia al seu país d'origen, s'ha separat d'ells en el viatge, ha decidit emigrar justament al perdre'ls, ha arribat per mitjà d'una xarxa de prostitució i tràfic de persones, s'ha escapat de casa per a emigrar, ho han enviat els seus pares a posta només perquè els MENA no poden ser expulsats pel país receptor...)
- b. **prendre consciència de la desprotecció** que suposa cada una de les tres condicions bàsiques dels MENA: ser xiquet, estar sol i no tindre adults a qui recórrer, i trobar-te en un país desconegut rodejat d'estrany;
- c. afavorir la **sensibilització de la societat espanyola** sobre la problemàtica que afecta els MENA, més enllà de les fronteres del centre educatiu.

Requisits

L'activitat pot funcionar amb participants d'un rang d'edat molt ampli, si bé la part de documentació i reflexió prèvia que requereix haurà d'adaptar-se a les característiques del grup. Es planteja com un projecte de duració mitjana –entre una i tres setmanes, depenent de la freqüència de treball, de la profunditat amb què es treballa cada una de les fases i de si es desenvolupa plenament la tercera fase. La grandària idònia del grup de treball és de 5-6 integrants, encara que poden estar treballant en paral·lel tants grups com es desitge.

El material que es necessita per al desenvolupament complet de l'activitat és

- Còpies dels documents d'informació i reflexió sobre la problemàtica dels menors estrangers no acompanyats;
- Paper o tauleta tàctil per a esbossar el tríptic
- Una impressora, preferiblement a color

Desenvolupament

Primera part [primera setmana]: informació i documentació

En grups reduïts d'uns cinc o sis integrants busquen en premsa i treballen materials de documentació sobre la problemàtica dels menors no acompanyats a Espanya: quants en són, d'on procedeixen, quines situacions conduïxen a la seua migració, quines proteccions legals tenen (o quines els manquen), què hi fa l'Estat espanyol quan els detecta (amb independència del que diguen les lleis que cal fer). A més dels exemples llistats en la secció “Materials de referència”, en l'apartat final “Materials d'aprofundiment” d'esta guia s'oferixen alguns documents més complets que poden ser també d'utilitat per a esta primera fase.

Segona part [segona setmana]: disseny d'un tríptic

Cada grup dissenya un fullet de sensibilització sobre la problemàtica dels menors estrangers no acompanyats, amb un lema impactant, a manera de díptic o tríptic. Per a això cal:

- Pensar en els missatges clau que es volen transmetre a través de la campanya.
- Concebre un lema per a la campanya.
- Crear un logotip o imatge per a la campanya.
- Redactar els textos que aniran en el fullet.
- Dissenyar i maquetar el fullet.

Tercera part [tercera setmana]: conscienciació i sensibilització

Els fullets dissenyats per cada un dels grups s'imprimixen amb la millor qualitat possible. Es fa un llistat dels destinataris a qui es vol fer arribar el fullet perquè prenguen consciència de la problemàtica (començant potser pels companys d'altres classes i les famílies dels participants). Es distribuïxen les tasques de repartiment i es procedix a la difusió dels fullets. Es demana als participants que prenguen nota de les reaccions i comentaris dels receptors per a després comentar-les en classe.

Materials de referència

Es pot trobar informació bàsica i alguns elements de sensibilització sobre la problemàtica dels menors estrangers no acompanyats en <https://bit.ly/30xcQfr>, en <https://bit.ly/2Gflx7d>, en <https://bbc.in/2SsivPb>, en <https://bit.ly/2Sml5VY>, en el vídeo <https://bit.ly/30wN76M> o en la sèrie de vídeos difosos per UNICEF en <https://bit.ly/2Gi8Vw6>.

Alguns articles de premsa interessants per a reflexionar sobre les situacions que provoquen l'afluència de MENA al nostre país es poden trobar en <https://bit.ly/34oN0ep>, en <https://bit.ly/3cVI2K2> o en <https://bit.ly/36xPcDo>.

Així mateix, pot ser interessant localitzar articles de premsa sobre conflictes de convivència entre centres de MENA i el veïnat on es troben ubicats, i analitzar-los críticament juntament amb els participants en l'activitat.

Buscar ajuda

Sentit i plantejament

Els prejudicis a què es fa referència al llarg d'esta guia són situacions que molts adolescents poden estar experimentant en la seua vida quotidiana, mesclades amb altres dilemes habituals en una fase de construcció de la seua identitat personal. El triple objectiu d'esta última activitat és que els participants

- a. **debaten les diferents postures que és possible adoptar** en determinades situacions complexes que poden presentar-se, així com els riscos associats a cada una d'estes postures;
- b. **discernisquen quan és important demanar ajuda o consell adult o formal** en algunes d'eixes situacions;
- c. **es familiaritzen amb els recursos d'ajuda** disponibles per a afrontar-les.

L'activitat que es desenvolupa més avall està centrada en situacions vinculades a la conducta i l'orientació sexual, així com a l'homofòbia. No obstant això, els supòsits pràctics poden adaptar-se per a cobrir situacions i recursos d'ajuda relacionats amb la identitat etnicocultural i la xenofòbia, si és que els objectius educatius aconsellen centrar l'activitat en este fenomen.

Requisits

L'activitat que es proposa està particularment dirigida a població adolescent, encara que no té per què limitar-s'hi. L'activitat té tres parts, però la segona es pot suprimir i la tercera es pot adaptar en funció dels objectius docents i del temps disponible.

La primera part requereix almenys hora i mitja per a realitzar-se completa (preferiblement dos hores). La segona part requereix almenys hora i mitja de preparació de l'entrevista, una hora per a la visita i una altra hora i mitja per a l'edició dels continguts de l'entrevista. El temps requerit per a la tercera part varia en funció de la modalitat triada.

Per a la realització de l'activitat es necessiten:

- Un dispositiu connectat a la xarxa per a la recerca d'informació de cada un dels subgrups
- Un mòbil amb càmera i opció de gravació de vídeo –per si de cas–, i paper i bolígraf per a prendre notes
- Un ordinador amb programa de tractament de textos, de presentació i/o maquetació de textos i imatges per a la confecció dels cartells o la revista.

Primera part: cinc supòsits pràctics

Es dividix el grup en cinc subgrups d'unes cinc persones. Es proposen cinc supòsits pràctics en forma d'històries, escrites en targetes, i es dona una a cada grup. Les cinc targetes poden ser les següents:

SUPÒSIT 1: NO SÉ SI SOC HOMOSEXUAL

Em dic Carlos i tinc tretze anys. Des dels deu o així li pegue moltes voltes al cap, perquè els meus amics, en el *col·le*, es passaven l'estona parlant de qui era la xica més guapa i jo mai tenia res a dir. La veritat és que no les mire molt. També m'ha passat alguna vegada que he pensat que Nico era guapo, però no sé si ho pense perquè tots diuen que Nico és guapo i vull ser com ell, o perquè sent alguna cosa per Nico. No crec que siga homosexual. He buscat alguns homosexuals famosos i jo ni em vull pintar les ungles, ni vull portar els cabells d'un altre color, ni vull riure o caminar com una xica. O siga, no vull ser homosexual. Però després està això que em passa quan veig Nico i no sé... crec que m'estic ratllant un poc.

SUPÒSIT 2: A L'INSTITUT ES RIUEN DE MI

Soc Amèlia i tinc dèsset anys. Fa uns mesos per fi em vaig atrevir a dir als meus companys de l'institut que sóc lesbiana, i des de llavors ja no em tracten igual. Menys Isa i Mateo, que sí em tracten igual. Les xiques que van de *guais* no volen ajuntar-se amb mi, i fan burla amb el que els pot passar si es queden a soles amb mi. Alguns xics han començat a dir-me *Cami* (per *camionera*) i em deixen propaganda de perruqueries, de manicures o de cursos de pilates tots els dies sobre la meua taula perquè la veja en arribar-hi. Mai m'han agredit, ni m'han insultat obertament. Són més prompte rialletes a les esquenes. Res parega tan greu com per a denunciar, o això... però alguns dies me n'he anat plorant a casa, i cada vegada tinc menys ganes d'alçar-me pels matins per a anar a classe. Per això no sé què fer.

SUPÒSIT 3: LA MEUA PARELLA M'ACLAPARA

Soc Micaela, tinc quinze anys i fa huit mesos que estic amb Sonia. Al principi tot va ser *guai*, però últimament ja no ho tinc tan clar. Està obsessionada que, com soc bisexual, em pot agradar qualsevol i que, a més, jo sempre m'havia fixat més en els xics que en les xiques. És veritat que abans eixia amb xics, però ella de veritat m'agrada i ja no sé com dir-li-ho. El problema és que ara tot són discussions. I això que jo li ensenye tots els missatges que rep per WhatsApp i li he donat la meua contrasenya d'Instagram i Tik Tok perquè veja que no li amague res. Potser sí que és cert que, quan se m'acosta algú a l'institut, soc simpàtica i, tal vegada, la gent s'ho pot prendre com que vull lligar o alguna cosa així. Això és el que em diu Sonia. I, probablement, això sí que ho haja de canviar.

SUPÒSIT 4: SEXE NO SEGUR

Marcos m'insistix molt que ho fem sense condó. Em diu que jo sóc el primer i l'únic amb qui ha estat. També em diu que no confie en ell: que, si hi confiara, ho faríem sense res. Jo, no és que no vullga fer-ho, però tinc ficat al cap tot el tema de la SIDA... i no sé, és complicat. D'altra banda, entenc la seua posició: pareix que li estic dient amb les meues negatives que crec que m'ha sigut infidel. De fet, ara que ho pense, em pareix que és un poc una favada meua. A més, ja no s'escolta que ningú muira de SIDA. Em pareix que li diré que sí.

SUPÒSIT 5: HE PATIT UN ATAC HOMÒFOB

Rubén, el meu xic, i jo vam eixir de festa dissabte. Vam estar ballant fins tard i ens sentíem genial. Ara ja comencem a permetre'ns mostrar en públic que estem junts, després d'un any en què no ho hem passat bé, perquè ens va costar prou "eixir de l'armari", i jo encara tinc un poc de baralla amb els meus pares per ser gai. En tornar a casa, a un parell d'illes de la discoteca, Rubén em va agafar del coll i em va besar. Jo vaig riure i continuàrem caminant. De sobte, vam escoltar unes veus; ens vam girar i vam veure quatre xavals avançar cap a nosaltres. "Maricons de merda", va dir un; "busqueu-vos un hotel, porcs", va cridar un altre. Vaig estirar la mà de Rubén per a arrancar a córrer i anar-nos d'allí, però ell es va soltar i els va plantar cara. Ens van rodejar i ens van donar una bona palissa. La pitjor part se la va portar Rubén, que el van deixar quasi inconscient dels puntellons a l'estómac que li van pegar. A mi, una punyada en la cara i diversos cops al costat. I ara damunt estic malament amb Rubén, perquè ell vol denunciar-ho, però jo ni vull que els meus pares s'assabenten del que va passar, ni crec que la denúncia servisca per a res.

Cada subgrup ha d'esbrinar en internet, en un màxim d'hora i mitja, com es pot ajudar la persona que li ha tocat, a quin tipus d'instàncies o d'organitzacions es pot recórrer, i com s'hi contacta. Després es posa en comú el que cada grup hi ha trobat.

Segona part: coneixement dels recursos

Cada un dels subgrups tria una de les organitzacions o recursos d'ajuda que ha trobat per al seu problema, contacta amb ella i demana cita per a entrevistar una de les persones responsables d'eixa organització.

Prèviament a la visita, cal **elaborar un guió d'entrevista** amb les qüestions més importants que cal preguntar. Durant l'entrevista, cal **prendre nota de les respostes** de la persona entrevistada (gravar l'entrevista, si la persona entrevistada dona el seu permís, hi pot ajudar). Després cal **editar l'entrevista** i triar les informacions més importants, com si fora a ser publicada en una revista.

Tercera part: difusió a l'institut

Si s'ha omés la segona part, cada subgrup ha de **confeccionar un cartell anunciador** per a difondre a l'institut els recursos d'ajuda disponibles per a afrontar la situació que els ha correspost, així com el mode de contactar amb estos. La informació de cada cartell ha de ser clara, concisa i fàcilment comprensible per a l'audiència.

Si s'ha dut a terme la segona part, entre tots els subgrups s'ha d'**elaborar una breu revista o guia** que reunisca totes les informacions dels recursos existents per a afrontar els diversos tipus de problemes, així com els punts més importants de les entrevistes realitzades, i difondre-la a l'institut.

Materials de referència

Pot ser útil proporcionar als participants diversos models de (a) cartells informadors de recursos i (b) entrevistes editades en premsa perquè els servisquen d'exemple a l'hora de confeccionar-ne els seus.

4. Altres materials d'aprofundiment

A. Filmografia

Pel·lícules sobre homosexualitat adolescent

Hoje eu quero voltar sozinho [A primera vista]. Brasil, 2014. Dir: Daniel Ribeiro.

Stadt Land Fluss [Harvest]. Alemanya, 2011. Dir: Benjamin Cantu.

Jongens [Boys]. Holanda, 2014. Dir: Mischa Kamp.

Altres pel·lícules sobre menors estrangers no acompanyats

Slimane. Espanya-França-el Marroc, 2013. Dir: José A. Alayón.

Dreaming of Denmark. Dinamarca, 2016. Dir: Michael Graversen.

Welcome. França, 2009. Dir: Philippe Lioret.

B. Informació i documentació addicional

Erikson, E. (1968). *Identidad, juventud y crisis*. Buenos Aires: Paidós.

Guía práctica para combatir los rumores y prejuicios sobre la diversidad cultural. Recuperada en <https://bit.ly/36wQX3u>.

“Rechazo y abandono”. Informe de la Universitat de Comillas sobre MENA a Melilla. Recuperat en <https://bit.ly/3jx09bD>.

“Solo por estar solo”. Informe de la Fundació Raíces sobre determinació d'edat en MENA. Recuperat en <https://bit.ly/3c5vX3M>.

Fronteras. Suplement d'eldiario.es sobre migracions amb diversos reportatges sobre MENA. Recuperat en <https://www.eldiario.es/focos/fronteras/>

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

REGIDORIA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT I MIGRACIÓ

